

Prekentekest: Rom 2,1-4

Du har ingen unnskyldning, du menneske som dømmes, hvem du enn er. For når du dømmes en annen, fordømmes du deg selv. Du som dømmes, gjør jo det samme selv, og vi vet at Guds dom med rette rammer dem som driver med slikt. Men når du, menneske, dømmes dem som gjør slikt, og selv gjør det samme, mener du da at du skal slippe unna Guds dom? Eller forakter du hans uendelig store godhet, overbærenhet og tålmodighet? Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?

Slik lyder Herrens ord.

Om å felle rettfærdige dommer

Dagens prekentekest møter oss alle på hjemmebane. Vi skjønner det handler om ting vi kjenner – om å dømme andre, om å bedømme andre etter en strengere målestokk enn den vi bruker på oss selv. For alle som én kjenner vel noen som er fordømmende. Vi har kanskje selv fått kritikk som vi opplever rammer urettferdig hardt og med mangel på medfølelse. For det er forskjell på konstruktiv kritikk som går på sak, og på personangrep. Det er heller ikke alltid hva som blir sagt som er avgjørende, men hvordan ting sies. I møte mellom mennesker formidles det så mye mer enn ord.

Noen er også mer hårsåre enn andre, og tar det som oppfattes som kritikk mye sterkere inn over seg enn det var ment, eller man går i selvforsvar og vil ikke rette et kritisk søkelys innover seg selv. Noen har et fantastisk minne når det gjelder ord som en gang falt skjevt, mens andre gjerne vil glemme og komme videre. Noen klarer å være overbærende og tilgi.

Noen kjenner kanskje at vi nå beveger oss inn i et vanskelig felt av ubearbeidede opplevelser og følelser, ting du kanskje glemte for en tid at du ikke var ferdig med. La oss likevel ikke slippe dette temaet så fort, men bringe med oss våre egne erfaringer inn i møte med hva Guds ord har å si. Hva sier Jesus og hva sier Paulus?

Vi hørte i evangelieteksten som ble lest at Jesus møtte en flokk menn som kom slepende på en kvinne de hadde tatt på fersk gjerning i ekteskapsbrudd. Mennene ville dømme henne strengt, men Jesus sa at den som er uten synd kan kaste den første steinen på henne. Jesus rettet søkelyset inn over dem som ville dømme andre. (Joh 8,2-11).

I et annet tilfelle bruker Jesus metaforer. Han snakker om flisen og bjelken, og sier: «Hvorfor ser du flisen i din brors øye, men bjelken i ditt eget øye legger du ikke merke til?» Luk 6,41. Denne voldsomme overdrivelsen fra en liten flis til en diger bjelke blir omtrent som om vi snur en kikkert og ser i den feil vei når vi ser innover i oss selv. Våre feil blir så små og fjerne, mens vi ser veldig tydelig når vi snur kikkerten rett vei og ser på andre. Da forstørres ting opp og gjøres kanskje mye større enn de behøver å være.

Det er ikke gitt alle å felle rettferdige dommer over mennesker. Jesus sa om flisen og bjelken at man først måtte ta bjelken ut av sitt eget øye, for så å kunne se klart nok til å hjelpe vår bror med flisen. Skal tro om vi ikke her er på sporet av noe som kan hjelpe oss til å forstå hva Paulus sier i dagens prekentekst.

Gud dømmer ikke ut fra gruppetilhørighet

I første del av Romerbrevet gjør apostelen det klart at alle mennesker er skyldige overfor Gud. Det finnes ikke et eneste menneske som er rettferdig i absolutt forstand, bortsett fra Jesus. Men det finnes grupper av mennesker som tror de dømmes av Gud etter en snillere målestokk enn dem som disse definerer utenfor. Jødene hadde Moseloven. De hadde det privilegiet at de kjente Guds vilje, hvilket de andre folkene ikke gjorde. Det Paulus sier noe om er at slike privilegier og det å ha kunnskap om budene og loven ikke hjelper det minste om man ikke selv følger Guds vilje og lever slik Gud vil. Troen viser seg ikke først og fremst i meninger, men i levd liv.

Den holdningen at man tror man tilhører en privilegert gruppe som dømmes mildere, kunne man møte i den jødiske synagogen den gang, og en slik holdning ser vi mer enn ansatser til i kirken i dag i vår tids antinomisme. Men vi står alle i fare for å tenke slik. Alle sliter på ulike områder med bud og bibelske formaninger som ikke går opp i våre liv. Da er det lett å bagatellisere dette som vi sliter med, men se desto strengere på bud som rammer andre.

Det er en trend i vår tid å gjøre Bibelen til en salat med ulike ingredienser som man kan plukke det man vil fra. Man spiser det man liker, resten lar man være. Den kristne friheten gjøres til en frihet til å la være å følge Jesus, til å la være å la konkrete bud og apostoliske formaninger være bestemmende for livet, og man sier man finner støtte for det i kirken selv. Kommer man bare innenfor og definerer seg som kristen, så synes alt i orden. Omvendelse er ute av bildet. Man trenger ikke å forandre en millimeter på sitt liv. Mon tro om dette stemmer med hva Jesus og apostlene har forkynt?

Troen må få praktiske konsekvenser

I møtet mellom Jesus og kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd, sa den ene skyldfrie, han som kunne ha kastet stein: «Heller ikke jeg fordømmer deg.» Slik lukker Jesus den angrende synderen inn i samfunn med seg. Og fordi Jesus ville hun skulle bli der i samfunnet med Jesus, så legger han til: «Gå bort, og synd ikke mer fra nå av!» Tilgivelsen bante vei for en ny kurs i livet, en omvendelse.

Det er samme sak som poengteres når et menneske døpes inn i vår kirke for å tilhøre Jesus, og foreldrene svarer ja til at barnet skal døpes og oppdras i den kristne forsakelse og tro. Troen må få praktiske følger for livet. Det er noe man sier ja til, og det er noe man må gi avkall på og forsake for å tilhøre Jesus.

Nå står ikke forsakelse sterkt i kurs for tiden. Leser man samlivsspaltene i aviser og ukeblader, får man fort et inntrykk av at å gi avkall på forpliktelse er inn, og at å forsake for troskaps skyld er ut. Trenden er å følge det begjær en kjenner over tid med alle de følger dette enn måtte få for barn og partner. Og likeledes på det økonomiske området. Der det en eier og forvalter brukes og nyttes så å si utelukkende på seg og sine, er nøysomhet og forsakelse ute av bildet.

Stikk i strid med slike trender holder kirkens dåpsliturgi fast ved forsakelsen. Vi skal forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen. Det betyr at vi sier ja til å gi avkall på alt i denne verden som er mot Guds vilje og som Guds fiende vil vi skal følge. Vi står i en livslang åndskamp mot alt og alle som sier at troen ikke må få praktiske konsekvenser. Jesus kaller oss til disippelskap i gjerning og praktisk etterfølgelse.

Så kan vi se tilbake og rette søkelyset inn over oss selv og spørre: Har vi, du og jeg, vært villig til å forsake noe for Jesus? Hva har du gitt avkall på for å være kristen? Noen vil kunne ramse opp viktige ting, kanskje også tunge perioder i livet og store kamper med seg selv og vår Herre for forsakelsens skyld. Andre vet kanskje ikke om at en gav avkall på noe. Livet farer ulikt av sted med oss, men det enkelte mennesket stilles like fullt ansvarlig for sitt liv overfor Gud.

Alle bærer vi i oss en målestokk for rett og galt. Alle har vi lett for å bedømme mildere den gruppen vi selv tilhører, de som er mest lik til oss. Hører vi om noe fælt som skjer ute i verden, puster vi gjerne lettet ut hvis vi hører at den som ble rammet var slik eller slik, prostituert, narkoman, tilhørende grupper fjernt fra oss selv. Da trenger vi ikke forholde oss til dem som medmennesker. De er bare annerledes og har gjerne seg selv å takke. Ja, slik kan vi komme til å tenke. Så mye nærmere det oppleves om noe rammer en som er mer lik til oss.

Det enkelte mennesket må vende om

Budskapet i dag er at Gud bedømmer ikke mennesker ut fra gruppetilhørighet. Han ser til det enkelte mennesket. Han ser til deg og meg. Han vet om våre liv. Før vi dømmer andre skal vi la hans søkelys lete i våre liv etter uoppgjorte saker, etter synd mot Gud og medmennesker, etter slikt som Herren ikke tillater, etter den bjelken i øyet vi selv ikke ser.

Skal dette kunne skje må vi erkjenne at vi og Gud kan se annerledes på mye, at Guds tanker ikke alltid er våre tanker, at våre planer ikke alltid er i tråd med Guds planer. Og at i dette som krasjer sammen er det Gud som har rett og vi som må snu og vende om.

Erkjenner vi dette, vinner vi nok også en ny ydmykhet. Den gjør at vi i møte med vår neste ikke lenger kommer ovenfra og ned, men stiller oss side ved side, skulder ved skulder. Det er dette som gjør at tørrlagte alkoholikere kan være de beste hjelperne for andre som sliter med rusmidler. Det er dette som gjør at omvendte forbrytere kan være de beste hjelperne for ungdom som

kommer ut på de skrå bredder. Det er dette som gjør at tilgitte syndere er de beste til å føre et medmenneske til Jesus, til å motta hans uendelig store nåde og en ny start.

Vi advares i dag mot å dømme andre uten at den samme målestokken vi dømmer etter brukes på oss selv. Vi skal fortsatt formane og med ydmykhet vise til rette når det kan hjelpe våre medmennesker, men vi må bare selv være omvendt først. Måtte Guds godhet drive oss alle til å vende om, ja til å leve i en konstant kursendring etter som innsikten øker i hva Jesus vil med våre liv.

Det er denne prosessen i oss som kalles helliggjørelse. Helliggjørelsen viser seg i gjerning. Den er Åndens verk i våre liv. Uten helliggjørelse skal ingen se Herren, står det skrevet. (Hebr 12,14). En dag skal Gud holde dom over alle mennesker. Inntil da viser han seg som overbærende og tålmodig i påvente av at mennesker vender om.

Skulle ikke da den som ser hans godhet og kjærlighet si ja? Skulle man ikke da som barnet i dåpen blir båret inn nådens rette og gode far-barn-forhold til Gud for Jesus skyld, overlate sitt liv i hans armer som er sterkere og hvile der? Så var det Guds godhet som drev oss til omvendelse.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.